

Sociaal en Cultureel Planbureau

Vraag naar Arbeid 2015

Bijlage A: Opzet van het onderzoek

Auteurs

Patricia van Echtelt
Roelof Schellingerhout
Marian de Voogd-Hamelink

Bijlage A. *Opzet van het onderzoek*

Het rapport *Vraag naar Arbeid 2015* beschrijft de ontwikkelingen in de opvattingen en het personeelsbeleid van werkgevers ten aanzien van een aantal actuele beleidsthema's in het afgelopen decennium. De gegevens in dit rapport zijn grotendeels gebaseerd op resultaten van een langlopend onderzoek onder werkgevers, het Arbeidsvraagpanel (AVP). Deze bijlage geeft informatie over de opzet en uitvoering van het AVP.¹ Een aantal aspecten richt zich op de laatste afgeronde cyclus van het AVP, meting 2013/'14.

A.1 *Achtergrond van het AVP*

Het AVP is een onderzoek onder vestigingen van bedrijven en instellingen in Nederland met vijf of meer werknemers. Daarvan zijn er in totaal ongeveer 180.000 (peildatum januari 2013). Aan iedere cyclus van het AVP doen ongeveer drieduizend werkgevers mee.

De deelnemers aan het AVP zijn representatief voor bedrijfsvestigingen van vijf of meer werknemers wat betreft de verdeling naar bedrijfssector, vestigingsgrootte en regio. Het AVP bestaat sinds 1989, en is door de OSA (Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek) opgezet. In augustus 2010 heeft het SCP, in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het beheer van het panel overgenomen. De dataverzameling vindt sinds 1989 plaats in een cyclus van twee jaar. Deze start in de oneven jaren. De laatste afgeronde meting heeft in 2013 en 2014 plaatsgevonden.

De gegevens worden verzameld met behulp van telefonische interviews. Een personeelslid dat goed op de hoogte is van het algemene en personeelsbeleid van de betreffende vestiging (bv. een vestigingsmanager of een personeelsfunctionaris) wordt bevraagd over een scala van onderwerpen. Belangrijke thema's die aan bod komen, zijn samenstelling van het personeelsbestand, stromen van personeel, baancreatie en –vernietiging, ontslag en werving van personeel, ervaren knelpunten op de arbeidsmarkt, gewenste overheidsmaatregelen, en inhoud van het personeelsbeleid (beloning, scholing, afstemming arbeid en privé, ouderenbeleid).

Het veldwerk van meting 1989 t/m meting 2007 van het AVP is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van OSA. Bij meting 2009 zijn de eerste en tweede telefonische interviewronde en de schriftelijke vragenlijst uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van OSA. Het veldwerk van de derde telefonische interviewronde is onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van SZW verricht. Met ingang van de meting 2011 vindt het veldwerk plaats onder verantwoordelijkheid van het SCP.

A.2 *Beoogde onderzoekspopulatie*

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het personele beleid van werkgevers. Een deel van dit beleid wordt vormgegeven op een relatief laag hiërarchisch niveau in de organisatie. Er is daarom voor gekozen om als eenheid van onderzoek bedrijfsvestigingen te nemen, en niet organisaties. Eventuele nevenvestigingen tellen dus als zelfstandige eenheden.

Omdat het gaat om aspecten van personeelsbeleid, is er voor gekozen om de kleinste bedrijven buiten de onderzoekspopulatie te houden. Een groot deel van de onderzoeksvragen richt zich namelijk op bedrijven waar meerdere werknemers zijn. In 1989 werd de onderzoekspopulatie daarom beperkt tot vestigingen met minimaal tien werknemers. Sinds 1995 richt het AVP zich op vestigingen met vijf of meer werknemers.

A.3 De steekproef

De steekproef van het AVP is gestratificeerd naar sector en grootteklasse. De gehanteerde sectorindeling is gebaseerd op de sectorcode van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) van het CBS. Tabel A.1 laat de gehanteerde grootteklassen zien. Tabel A.2 laat de sectorindeling zien die is gehanteerd.

Tabel A.1 Grootteklasse-indeling bij de stratificatie

omvang (meting 2011 en 2013)	omvang (meting 1995 t/m 2009)	omvang (meting 1989 t/m 1993)
5 - 9 werknemers	5 - 9 werknemers	
10 - 19 werknemers	10 - 19 werknemers	10 - 19 werknemers
20 - 99 werknemers ^a	20 - 99 werknemers ^a	20 - 99 werknemers ^a
100 - 199 werknemers	100 - 499 werknemers	100 - 499 werknemers
200 werknemers en meer	500 werknemers en meer	500 werknemers en meer

a De klasse 20-99 werknemers is bij de analyses in het rapport *Vraag naar Arbeid 2015* gesplitst in de klasse 20-49 en 50-99 werknemers.

Tabel A.2 Sectorindeling bij de stratificatie

sector	SBI-2008 code (meting 2011 en 2013)	SBI-1993 code (meting 2001 t/m 2009)	SBI-1974 code (t/m meting 1999)
industrie ^a	00 t/m 33	00 t/m 37	00 t/m 39
bouwnijverheid	41 t/m 43	45	50 t/m 52
groothandel ^b	46	51	61 t/m 64
detailhandel, horeca en reparatie ^b	45, 47, 55, 56	50, 52 t/m 55	65 t/m 68
transport	49 t/m 53	60 t/m 64	70 t/m 77
zakelijke dienstverlening	58 t/m 82 ^c	65 t/m 74	80 t/m 85
zorg en welzijn	86 t/m 88	85	93, 94
overige dienstverlening ^d	35 t/m 39, 90 t/m 96	40 t/m 41, 90 t/m 99	40, 91, 95 t/m 99
overheid	84	75	90
onderwijs	85	80	92

a Dat is inclusief landbouw en delfstoffen.

b Groothandel en detailhandel, horeca en reparatie zijn bij de analyses in het rapport *Vraag naar Arbeid 2015* samengevoegd.

c Exclusief de codes 64.2 Financiële holdings; 64.30.3 Beleggingsinstellingen met beperkte toetreding; 70.1 Holdings (geen financiële) en conerndiensten binnen eigen concern.

d Dit is inclusief nutsbedrijven.

De steekproef voor het onderzoek is getrokken uit het LISA vestigingenregister. In dit register zijn van alle vestigingen, naast de naam- en adresgegevens, ook gegevens over de sector en de omvang opgenomen. Tabel A.3 geeft een overzicht van de aantallen vestigingen in Nederland met minimaal vijf werknemers op basis van dit register, uitgesplitst naar sector en werknemersomvang.

Deze dient als uitgangspunt voor de bepaling van de beoogde respons. Daarbij is de responsomvang zo gekozen dat voor de belangrijkste enquêtevragen uitsplitsingen naar sector en grootteklasse mogelijk zijn. Tabel A.4 laat de beoogde respons in de eerste telefonische ronde van 2013 zien, en Tabel A.5 de gerealiseerde netto respons.

Tabel A.3 Totale populatie van vestigingen in het LISA vestigingenregister, naar sector en werknemersomvang, 2013

	werknemersomvang					Totaal
	5-9	10-19	20-99	100-199	200+	
totale economie	84.971	46.338	40.689	5.190	3.573	180.761
industrie ^a	9.195	5.555	5.743	893	651	22.037
bouwnijverheid	6.034	3.922	3.449	307	120	13.832
groothandel ^b	7.157	4.338	3.854	349	167	15.865
detailhandel, horeca en reparatie ^b	27.196	10.117	5.483	225	73	43.094
transport	4.933	3.300	3.727	558	375	12.893
zakelijke dienstverlening	15.015	7.643	6.728	815	584	30.785
zorg en welzijn	9.670	6.197	5.228	922	776	22.793
overige dienstverlening ^c	3.009	866	574	55	26	4.530
overheid	259	272	987	472	574	2.564
onderwijs	2.503	4.128	4.916	594	227	12.368

a Dat is inclusief landbouw en delfstoffen.

b Groothandel en detailhandel, horeca en reparatie zijn bij de analyses in het rapport *Vraag naar Arbeid 2015* samengevoegd.

c Dit is inclusief nutsbedrijven.

Bron: LISA (vestigingenregister)

Tabel A.4 Beoogde steekproef in de eerste telefonische ronde van het AVP meting 2013, naar sector en werknemersomvang

	werknemersomvang					Totaal
	5-9	10-19	20-99	100-199	200+	
totale economie	569	522	609	634	330	2.664
industrie ^a	89	87	91	106	85	458
bouwnijverheid	62	60	63	42	19	246
groothandel ^b	51	48	60	49	15	223
detailhandel, horeca en reparatie ^b	91	71	48	39	16	265
transport	43	36	49	75	44	247
zakelijke dienstverlening	64	53	66	92	48	323
zorg en welzijn	51	59	72	29	17	228
overige dienstverlening ^c	69	44	50	48	13	224
overheid	17	19	41	90	55	222
onderwijs	32	45	69	64	18	228

a Dat is inclusief landbouw en delfstoffen.

b Groothandel en detailhandel, horeca en reparatie zijn bij de analyses in het rapport *Vraag naar Arbeid 2015* samengevoegd.

c Dit is inclusief nutsbedrijven.

Tabel A.5 Gerealiseerde (netto) steekproef in de eerste telefonische ronde van het AVP meting 2013, naar sector en werknemersomvang

	werknemersomvang					Totaal
	5-9	10-19	20-99	100-199	200+	
totale economie	562	538	657	636	369	2.762
industrie ^a	65	94	92	111	92	454
bouwnijverheid	59	61	64	41	22	247
groothandel ^b	73	53	60	49	20	255
detailhandel, horeca en reparatie ^b	90	71	58	38	20	277
transport	35	31	40	68	36	210
zakelijke dienstverlening	71	54	82	97	55	359
zorg en welzijn	52	61	78	30	20	241
overige dienstverlening ^c	69	44	64	51	18	246
overheid	15	19	39	88	63	224
onderwijs	33	50	80	63	23	249

a Dat is inclusief landbouw en delfstoffen.

b Groothandel en detailhandel, horeca en reparatie zijn bij de analyses in het rapport *Vraag naar Arbeid 2015* samengevoegd.

c Dit is inclusief nutsbedrijven.

A.4 Methode van dataverzameling

De vestigingen die geselecteerd zijn voor deelname worden vooraf per brief geïnformeerd over het doel van het onderzoek. Daarna zijn ze telefonisch benaderd met de vraag of ze deel willen nemen. Bij deelname gaat de voorkeur uit naar een personeelslid dat goed op de hoogte is van het algemene en personeelsbeleid van de betreffende vestiging, (bv. een vestigingsmanager of een personeelsfunctionaris).

Tabel A.6 laat per meting de methode van enquêteren en de veldwerkperiode zien.

Tabel A.6 Methode van dataverzameling en periode van veldwerk in de metingen 1989-2014

Jaar van enquête	Type vragenlijst	Periode van veldwerk
meting 1989	mondelijke vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} maart 1989 - maart 1990
	financiële schriftelijke vragenlijst	}
meting 1991	mondelijke vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} mei-december 1991
meting 1993	mondelijke vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} april-september 1993
meting 1995	mondelijke vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} april-september 1995
	verkorte lijst van de schriftelijke vragenlijst	}
meting 1997	mondelijke vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} april-oktober 1997
	verkorte lijst van de schriftelijke vragenlijst	}
meting 1999	mondelijke vragenlijst	}
	schriftelijke vragenlijst	} april-december 1999
	verkorte lijst van de schriftelijke vragenlijst	}
meting 2001	mondelijke vragenlijst	juli 2001- februari 2002
	schriftelijke vragenlijst	juli-december 2001
	verkorte lijst van de schriftelijke vragenlijst	oktober 2001-februari 2002
meting 2003	telefonische ronde 1	april-juli 2003
	telefonische ronde 2	oktober-december 2003

Vraag naar Arbeid 2015

	schriftelijke vragenlijst	november-december 2003
	telefonische ronde 3	april-juni 2004
meting 2005	telefonische ronde 1	april-juni 2005
	schriftelijke vragenlijst	mei-juni 2005
	telefonische ronde 2	oktober-december 2005
	telefonische ronde 3	april-mei 2006
meting 2007	telefonische ronde 1	mei-juli 2007
	schriftelijke vragenlijst	juli-augustus 2007
	telefonische ronde 2	november 2007-januari 2008
	telefonische ronde 3	mei-juli 2008
meting 2009	telefonische ronde 1	mei-augustus 2009
	schriftelijke vragenlijst	juni-augustus 2009
	telefonische ronde 2	oktober-november 2009
	telefonische ronde 3	juni-augustus 2010
meting 2011	telefonische ronde 1	april-mei 2011
	schriftelijke (papier / online) vragenlijst	april-augustus 2011
	telefonische ronde 2	oktober-november 2011
	telefonische ronde 3	april-mei 2012
meting 2013	telefonische ronde 1	april-mei 2013
	schriftelijke (papier / online) vragenlijst	april-juli 2013
	telefonische ronde 2	oktober-november 2013
	telefonische ronde 3	april 2014

De gegevens zijn telefonisch of mondeling verzameld met een aanvullende schriftelijke vragenlijst.

In 2003 is van mondelinge enquêtes overgegaan op telefonische interviews omdat de bereidheid om deel te nemen aan een (lang) mondeling interview sterk was teruggelopen, en de kosten te hoog werden.

Vanaf meting 1995 is bedrijven die de schriftelijke vragenlijst niet retourneerden, telefonisch verzocht dat alsnog te doen. Als men hieraan geen gehoor wilde geven, is gevraagd een selectie van vragen telefonisch te beantwoorden, om zo de respons op deze vragen te verhogen. Vanaf meting 2003 is na de telefonische herinnering geen verkorte vragenlijst meer afgenomen.

In meting 2011 is besloten de schriftelijke vragenlijst ook via internet aan te bieden, om de respons te verhogen. Een bijkomend voordeel is dat de ingebouwde controles en routing leiden tot minder invulfouten door respondenten. Dit heeft dus tot een kwaliteitsverbetering van de data geleid.

A.5 *Verloop in het panel*

Het AVP is een panelonderzoek: alle werkgevers die hebben deelgenomen aan een cyclus worden bij de volgende cyclus weer benaderd. De helft daarvan zegt, in de recente metingen, hun medewerking toe. De panelwerkgevers worden aangevuld met nieuwe deelnemers om het aantal waarnemingen op peil te houden.

De uitval tussen de cycli en de uitval binnen een cyclus worden veroorzaakt door weigering tot verdere deelname en voor een klein deel ook door bedrijfs- of vestigingssluiting (bv. reorganisatie of faillissement).

Een deel van de deelnemers aan de eerste telefonische interviewronde werkt niet meer mee aan de schriftelijke vragenlijst of de twee volgende interviewrondes. Deze tussentijdse uitval is niet aangevuld. Bij het beoogde aantal gesprekken waarmee de eerste ronde start, is rekening gehouden met de te verwachten uitval.

Bij iedere meting zijn de data gecontroleerd en geschoond. Dat heeft er toe geleid dat een aantal bedrijven uit de data en analyses zijn verwijderd. De netto bruikbare respons is dus lager dan de bruto respons. De redenen voor verwijderen zijn: het bedrijf heeft minder dan vijf werknemers, de werknemersomvang was niet opgegeven, of het bedrijf was twee keer ondervraagd.

Tabel A.7 Het aantal deelnemende vestigingen per meting naar jaar van eerste deelname, 1989-2014^a

jaar van eerste deelname	meting												
	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003 ^b	2005 ^b	2007 ^b	2009 ^b	2011 ^b	2013 ^b
1989	2041 ^c	1343	965	674	468	291	121	70	36	23	22	17	12
1991		608	445	296	193	120	48	26	17	12	12	9	7
1993			578	407	252	152	68	38	25	19	14	10	8
1995				1311	794	449	191	96	50	35	22	19	10
1997					824	438	170	94	52	33	26	15	11
1999						1272	546	274	120	93	67	50	35
2001							1996	975	446	259	183	132	99
2003								3107	1186	687	434	304	213
2005									1198	576	344	227	153
2007										1124	530	336	235
2009											1183	679	436
2011												1234	749
2013													794
totaal	2041	1951	1988	2688	2531	2722	3140	4680	3130	2861	2837	3032	2762

a Netto respons exclusief verwijderde bedrijven

b Aantallen in de telefonische ronde 1

c Cursief: nieuwe organisaties; overig: panelorganisaties

Tabel A.7 laat de netto respons per meting zien. In 1989, 1991 en 1993 lag die rond de 2.000 bedrijven. De steekproef is in 1995 opgehoogd om meer bedrijven uit de zorgsector te benaderen en in 2001 om een uitsplitsing van de branches in de welzijnssector te kunnen maken. In 2005 zijn deze ophogingen ongedaan gemaakt. De tabel geeft verder het aantal deelnemende vestigingen per meting weer naar het jaar van de eerste deelname.

A.6 Responsverloop in meting 2013

Tabel A.8 laat de deelname aan de drie telefonische rondes en de schriftelijke enquête in meting 2013 zien. De respons op de schriftelijke vragenlijst is door de deelname via internet bij de laatste twee metingen hoger dan bij de metingen daarvoor, namelijk 60% in 2013 en 63% in 2011 vs. 43% in meting 2009. Voor de tweede telefonische ronde zijn alle respondenten van de eerste ronde benaderd, en voor de derde ronde de deelnemers van de tweede ronde.

Tabel A.8 Deelname aan de drie telefonische rondes en de schriftelijke enquête, naar sector en grootteklasse^c

	ronde 1 voorjaar 2013	schriftelijk medio 2013	ronde 2 najaar 2013	ronde 3 voorjaar 2014
totaal	2.792	1.696	2.002	1.500
waarvan bruikbaar				
	2.762	1.678	1.972	1.479
industrie ^a	455	273	337	255
bouwnijverheid	248	149	181	148
groothandel ^b	256	165	177	135
detailhandel, horeca en reparatie ^b	277	154	200	151
transport	210	122	164	115
zakelijke dienstverlening	371	227	262	193
zorg en welzijn	244	149	162	115
overige dienstverlening ^d	247	166	170	134
overheid	203	112	150	110
onderwijs	251	161	169	123
5-9 werknemers	519	324	384	289
10-19 werknemers	518	334	387	294
20-99 werknemers	754	482	546	421
100-199 werknemers	540	306	379	277
200 werknemers of meer	431	232	276	198

a Dat is inclusief landbouw en delfstoffen.

b Groothandel en detailhandel, horeca en reparatie zijn bij de analyses in het rapport *Vraag naar Arbeid 2015* samengevoegd.

c Sector en grootteklasse zijn gebaseerd op de eigen opgave van de respondent

A.7 Weging

Het AVP is gebaseerd op een gestratificeerde steekproef naar sector en grootteklasse. Dus zijn deze kenmerken gebruikt bij de berekening van de weegfactoren. Het gewicht van de weegfactor is gelijk aan het aantal vestigingen van de combinatie van sector en grootteklasse in de populatie, gedeeld door de respons in die cel. In iedere meting zijn meerdere vragenlijsten gehanteerd. Omdat de respons op de lijsten verschilt, is voor iedere vragenlijst een aparte weegfactor bepaald, waarbij de populatie bij aanvang van de eerste ronde het uitgangspunt is.

In de vragenlijst is niet uitsluitend naar kenmerken van vestigingen gevraagd, maar ook naar kenmerken van werknemers. Deze worden dan niet opgevat als een eigenschap van de organisatie, maar als een eigenschap van de werknemers. De (nieuwe) weegfactor is dan de eerder berekende weegfactor vermenigvuldigd met de door de respondent opgegeven omvang van de vestiging in de betreffende vragenlijst.

In enkele gevallen is een afwijkende weegfactor gebruikt: een voorbeeld daarvan is te vinden in de beschrijving van de instroom, waar na een vraag over het aantal nieuwe werknemers in de organisatie, gevraagd wordt naar de instroomcategorieën van de nieuwe werknemers. Deze gegevens zijn naast de weegfactor op organisatieniveau doorgewogen met een factor die het aandeel van de betreffende instroomcategorie in het totaal aantal nieuwe werknemers weerspiegelt. Wanneer uitspraken over de categorieën nieuwe werknemers worden gedaan, krijgen op deze wijze organisaties met een hoge (totale) instroom een groter gewicht dan organisaties met weinig nieuwe werknemers.

Noot

¹ Informatie over de beschikbaarheid van de data uit het Arbeidsvraagpanel is te verkrijgen bij DANS (<http://easy.dans.knaw.nl/>). De op basis van de data geschreven Trendrapporten zijn te vinden op http://www.SCP.nl/Publicaties/Trendrapporten_Arbeid.